

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja **Gustav Pirc**, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 60 K, na $\frac{1}{2}$ strani 40 K, na $\frac{1}{3}$ strani 20 K, na $\frac{1}{4}$ strani 10 K in na $\frac{1}{12}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

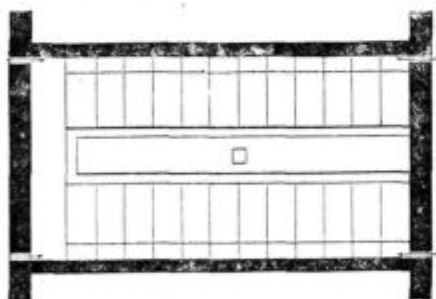
Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 5. V Ljubljani, 15. marca 1910. Letnik XXVII.

Obseg: Pravilen način prezračevanja govejega hleva. — Prezračevanje hlevov. — Deželne naprave za povzdigo prasičereje na Kranjskem. — Kokoši, ki svoja jajca jedo. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Tržne cene. — Inserati.

Pravilen način prezračevanja govejega hleva.*)

Če bodi hlev pravilno prezračevan, t. j. da kroži skozenj zračni tok, ki se da glede njegove sile uravnavati, ne da bi prepili živalim škodoval, potem se je treba držati naslednjih načel:

Podoba 12.

1. Svež zrak mora prihajati v hlev na več mestih in po možnosti v bližini živalskih dihal. Vhodi za sveži zrak naj bodo torej narejeni na nasproti ležečih mestih, po možnosti na tisti strani, kjer imajo ži-

Podoba 13.

*) Dober zrak v hlevu je neobhodno potreben za zdravje in dobro uspevanje živine. Istotako je pa tudi potreben, če naj pridelujemo veliko in dobrega mleka. Brez zadostnega prezračevanja govejih hlevov ni umnega mlekarstva! Dočim v današnjem daljšem spisu »Prezračevanje hlevov« objavimo tozadevna splošna teoretiška načela na znanostni podlagi, opisuje ta spis pravilno praktično

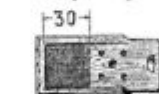
vali svoje glave, torej v bližini jaslí. Glej pod. 12. 2. Vhodi za sveži zrak se morajo prirediti tik pod stropom, da se svež, mrzel zrak, ki je težji kakor pokvarjen gorak hlevski zrak, med padanjem s tem pomeša, torej segreva, preden pride do živali. Glej pod. 13., 17. in 19.

3. Da pride v hlev le prava množina svežega zraka, ki je odvisna od pravega prezračevanja, in je prezračevanje neodvisno od moči in smeri vetra, se morajo vpeljevalne cevi za sveži zrak prav prirediti, in sicer

Podoba 14.

a) pri novih stavbah iz opeke z napravo teh cevi v zidu in

b) pri lesenih stavbah ali starih hlevih iz posebnih cevi, kakor jih kaže ta pod. 17. in 19.

Podoba 15.

Podoba 16.

prezračevanje. Ta dva spisa drug drugega popolnujeta. O prezračevanju hlevov moramo pa tudi objaviti temeljit spis, ker se pri nas sedaj dela veliko novih hlevov, oziroma se stari popravljajo, a ljudje niti pojma nimajo o dobrem in pravem prezračevanju. Zato tudi dobivamo veliko tozadevnih vprašanj, ki bodi s tema spisoma nanje odgovorjeno. Uredništvo,

4. Da more zrak lahko skozi vpeljevalne cevi, je treba zidane gladko ometati, lesene pa poblati.

5. Za uravnavanje množine svežega zraka, ki se vpeljuje v hlev, morajo imeti zračne vpeljevalne cevi na zunanji strani zatvornice. Glej pod. 14. in 18.

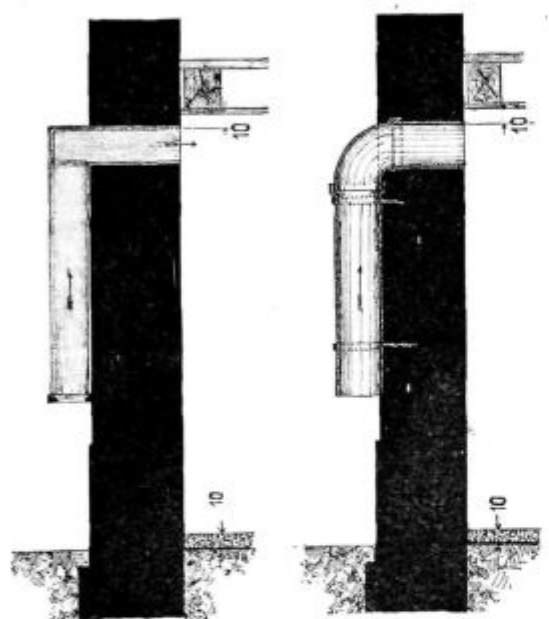
Te zatvornice naj bodo 1 m nad tlemi in naj bodo preluknjane, da vhod zraka ni nikdar popolnoma zaprt. V zračne cevi, ki so vdolane v zid, je treba dejati žične mreže, ki ovirajo pristop mišim, podganam, mačkam itd. Glej pod 14.

6. Kjer je vpeljevalna cev za sveži zrak od zgoraj navzdol v zidu samem, tamkaj se zid v hlevu shladi in se na njem nabira voda, ki zid razjeda, zato naj se vpeljevalna cev po možnosti naredi bližje zunanji steni,

stropu, ki gre skozi podstrešje gornad streho, enako kakor dimnik.

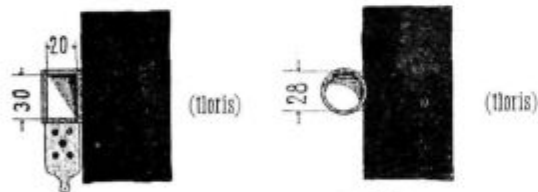
9. Ker je delovanje tega oddušnika odvisno od različne teže gorka hlevskega in mrzlega svežega zraka, se mora skušati, da se v oddušnik prišli zrak kolikor časa mogoče obdrži gorak ter se obvaruje pred prezgodnjim ohlajenjem. Oddušnik se mora torej narediti iz gradiva, ki je slab prevodnik toplote. Najboljši so leseni oddušniki z dvojnimi stenami, ki se med nje nabaše šota, suho žaganje ali rezanica. Najboljši je seveda šotni drob.

10. Ker učinek odvajalnega oddušnika rase z njegovo višočino, zato se mora skušati v vsakem slučaju posebej doseči največja višina, in zato se mora, kakor je bilo že poprej povedano, odvajalni oddušnik

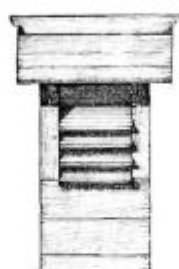
Podoba 17.

Podoba 19.

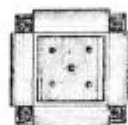

Podoba 18.

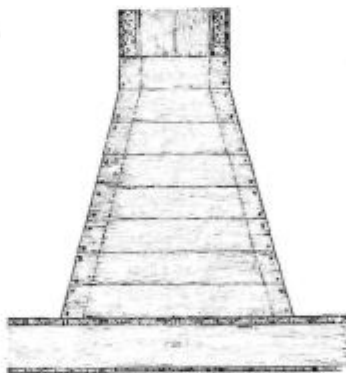
Podoba 20.

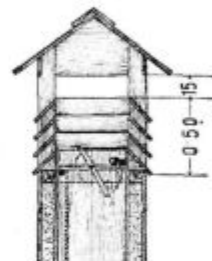
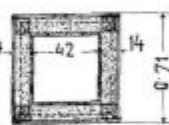
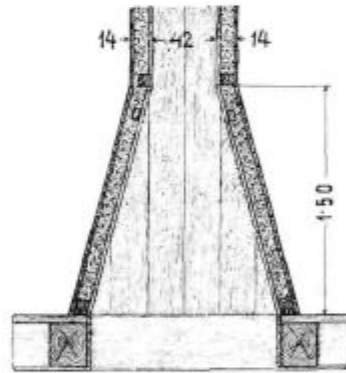
Pod. 21.

Pod. 23.

Podoba 25.

Pod. 22.
(prerez).Pod. 24.
(prerez).

Podoba 26. (prerez).

da je zid na notranji strani, t. j. v hlevu, debelejši. Glej pod 15. Če zid ni dovolj debel, potem naj se na tem mestu s prizidkom okrepi. Glej pod. 16.

7. Pokvarjeni zrak v hlevu, ki je gorak in se zato vedno nahaja pri stropu, naj se odpeljuje z oddušnikom, ki se naredi v stropu sredi hleva. Glej pod. 12. na sredi. Domnevanje, da je z ogljikovo kislino in z drugimi plini nasičen zrak v hlevu težji kakor čist zrak in se zato drži pri tleh, se je že davno spoznalo za napačno. Skrbno narejene poskušnje so pokazale, da je porabljen, a vsled dihanja in vsled živalske toplote segret zrak navzlic temu, da je pomešan s težjo ogljikovo kislino in z drugimi plini, vendar vsled toplote tanjši in zato lažji ter se dviga proti stropu, dočim svež in mrzel ter zato težji zrak pada k tlom.

8. Odpeljevanje pokvarjenega zraka iz hleva se torej mora vršiti po oddušniku v

narediti sredi hleva, kjer predre streho v slemenu.

11. Da se odvajanje slabega zraka iz hleva skozi oddušnik ugodno pospešuje, zato je treba oddušnik tako narediti, da se njegov prerez od stropa do kakega pol drugega metra višine zožuje in od tod naprej v enakem prerezu skozi streho spelje. Glej pod. 25. in 26.

12. Da se v oddušniku nahajajoči se zrak iz razlogov, ki so navedeni pod točko 9., ne shladi in da se prepreči zbiranje kapelj iz vlažnega zraka, se mora uravnavati množina zraka, ki se mora odpeljevati iz hleva, in sicer z zaklopnico, ki bodi pritrjena v vrhu oddušnika tik pred izhodom, ne pa, kakor je navadno in napačno, z zaklopnico, ki je precej nad stropom. Tudi v to zaklopnico se morajo navrtati luknjice, da se odvajanje zraka popolnoma ne prepreči. Glej pod. 23. in 24.

13. Gornji del odvajalnega oddušnika, ki stoji, dimniku podoben, prost nad streho, se mora tako urediti, da veter ne moti odvajanja zraka, temveč celo pospešuje. Glej pod. 21. in 22.

Tu popisana načela o prezračevanju govejega hleva in istotako pridejane podobe so posnete iz knjige „Die zweckmässigste Bauart von Rinderstallungen“, spisane od deželnega nadinženirja A. Schwarza in dr. P. Schupplija, ravnatelja planinske šole v Grabnerhofu. Knjigo je izdal štajerski deželni odbor.

Pri pravilnem prezračevanju govejega hleva gre za to, da se iz hleva odvaža pokvarjen zrak, v hlev pa privaja svež zrak; ob vsakem prezračevanju se pa mora gledati, da se v hlevu ohrani primerna toplota. Glede te opozorjamo na dotični spis v drugi številki letošnjega „Kmetovalca“.

Da se hlev dobro prezračuje in se obenem v njem vzdržuje prava toplota, se mora seveda skrbeti za zadostno število zračnih cevi, ki vpeljujejo čist zrak in ki morajo imeti primerno velik prerez, in na drugi strani za dober oddušnik, ki tudi mora imeti pravi prerez, in zadostno višino. Končno pa hodijo tudi vpoštev velikost in višočina hleva, število živine v hlevu in razlika med vnanjo toplino in toplino v hlevu. S pomočjo omenjenih zatvornic v privajalnih ceveh in v oddušnikih se da prezračevanje uravnati.

Kar se tiče velikosti prereza oddušnika, ki naj odvaža za prezračevanje potrebno množino zraka, je ta odvisna od raznih činiteljev, zato je težko mogoče dati splošno veljavna, porabna in lahko umevno navodila, zato smo v nastopni tabeli podali pregled, kako velike približno naj bodo privajalne cevi in kako velik bodi približno oddušnik.

Število živali.	Mere odvajalnih oddušnikov in privajalnih zračnih cevi v centimetrih, če je odvajalni oddušnik od stropa do svojega vrha visok											
	5 m		6 m		7 m		8 m		9 m		10 m	
	Odvajalni oddušnik	Privajalne zračne cevi	Odvajalni oddušnik	Privajalne zračne cevi	Odvajalni oddušnik	Privajalne zračne cevi	Odvajalni oddušnik	Privajalne zračne cevi	Odvajalni oddušnik	Privajalne zračne cevi	Odvajalni oddušnik	Privajalne zračne cevi
8	4 kosi 30/30	15/19	4 kosi 27/27	15/18	4 kosi 27/27	15/17	4 kosi 26/26	15/15	4 kosi 26/26	15/15	4 kosi 25/25	14/14
12	4 kosi 37/37	16/27	4 kosi 35/35	16/25	4 kosi 33/33	15/24	4 kosi 32/32	15/22	4 kosi 31/31	15/21	4 kosi 30/30	15/20
16	4 kosi 42/42	18/32	4 kosi 41/41	17/31	4 kosi 39/39	16/30	4 kosi 37/37	15/30	4 kosi 36/36	15/28	4 kosi 35/35	15/26
20	6 kos. 47/47	16/30	6 kos. 45/45	16/28	6 kos. 43/43	16/26	4 kosi 42/42	18/31	4 kosi 40/40	18/29	4 kosi 39/39	17/28
24	6 kos. 52/52	19/32	6 kos. 50/50	17/31	6 kos. 47/47	16/30	6 kos. 46/46	15/30	6 kos. 44/44	15/28	6 kos. 43/43	15/26
28	8 kos. 56/56	17/30	8 kos. 54/54	17/28	6 kos. 50/50	18/31	6 kos. 49/49	18/29	6 kos. 48/48	17/28	6 kos. 46/46	16/28
32	8 kos. 60/60	19/30	8 kos. 57/57	18/30	8 kos. 54/54	16/30	8 kos. 53/53	16/28	8 kos. 51/51	15/28	8 kos. 50/50	15/27

Prezračevanje hlevov.

(Prof. Dr. K. Dammann »Die Gesundheitspflege der. landwirtsch. Hausäugetiere«).

I. Onečiščenje hlevskega zraka in njegove slabe posledice.

Prezračevanje hleva je zelo važno, če naj bo hlev snažen in gorak. Če se za stajo zahteva, da mora biti kolikor mogoče snažna in da ne sme poslabšati hlevskega zraka, ima prezračevanje nalogo, da zenačuje onečiščenje zraka, ki nastaja kljub vsem odredbam snažnosti in ki se mu takorekoč ni mogoče izogniti. Opozorjamo le na dejstvo, da že bivanje živine v zaprtih prostorih po množini in kakovosti znatno izpreminja mešanje zraka v njih. Petsto kilogramov težka krava izdiha v 24 urah okrog 3000 l, v eni uri torej 125 l ogljikove kisline. Če je ta krava v hlevu, ki ima 40 m³ prostora, bi narasla, če bi ne bilo nobene zveze z zunanjim zrakom, množina ogljikove kisline od 0.4‰, kolikor je je v čistem zraku, že v eni uri na 3.5‰ in v 24 urah celo na 7.5‰; razmerno velja to tudi pri drugih domačih živalih. Seveda ne more izdihavanje v navadnih razmerah doseči take množine ogljikove kisline, ker se zrak vedno izpreminja. Obenem z njo se zmanjšuje kisik in pomnožuje vodna para. Množina vode, ki jo izločijo živali pravilno zastavljenega hleva v 24 urah skoz kožo in pljuča, je več kakor dovolj, da napoji v prostoru nahajajoči se zrak z vlažnostjo, če je menjavanje zraka izključeno. Tej kolikostni izpremembi hlevskega zraka se nadalje pridruži onečiščenje s tujimi neorganskimi in organskimi snovmi, ki deloma izvirajo tudi v izdihavanju in izhlapevanju. Poleg tega živalski pot zasmradi zrak in razkrajanje ostankov potu ter kožnega loja na telesu izdatno onečišča zrak. Želodečni in črevesni plini se s kolcanjem izpraznjujejo spredaj in s pritiskanjem zadaj ter polnijo prostor z ogljikovo kislino in z dušikom ter z vodikom, z žveplenim vodikom in z amoniakom. Odpadajoči deli kožnega luščenja se v obliki prahu tudi mešajo v zrak. Če so celo bolne živali v hlevu, bodisi da trpijo na črevesnih boleznih, ali da imajo kožne izpuščaje in rane, preidejo tem večje množine črevesnih plinov, osušenih in v prah izpremenjenih odpadkov ran v zrak; pa tudi živali, ki imajo notranje bolezni in kožne izpuščaje, razširjajo okrog sebe škodljive pline. Posebno so pa razkrajalni procesi scalnice in blata ter s tema napojene stelje, ki oddajajo znatne množine ogljikove kisline, amoniaka, žveplena vodik in drugih plinov. Neredko sodeluje tudi prvotni zrak sam in pa odpadki onih organizmov, ki žive na vlažnih stenah in v gnojnem lesu, pri okuževanju. Tudi razsvetljava hlevov z oljem ali s petrolejem še bolj nasiti zrak z ogljikovo kislino ali z drugimi smrdečimi snovmi. Koder dajejo parjeno krmo, prehajajo vodne pare v velikih množinah v hlevski zrak in celo pri suhi krmi nastaja mnogo finega ali debelejšega prahu, ki se dviga v zrak.

(Dalje prihodnjič.)

Deželne naprave za povzdigo prasičereje na Kranjskem.

V povzdigo prasičereje na Kranjskem je kranjski deželni odbor sklenil ustanoviti 1. zavode za plemenske prasiče, 2. postaje za plemenske prasiče in 3. postaje za plemenske mrjasce. V nastopnem priobčimo pravila teh zavodov, oziroma postaj, ter pripomnimo, da je kranjski deželni odbor za letos dobil že toliko prigrasov, da jih odslej ne sprejema več.

Mi objavimo ta pravila na željo deželnega odbora in kot odgovor na mnogoštevilna vprašanja, ki smo jih o tej zadevi dobili. — C. kr. kmetijska družba pa ni v nobenem stiku s snovanjem teh zavodov in postaj, zato naj se njih zaradi njih na obrača nanjo. Kmetijska družba oddaja to pomlad, kakor doslej, plemenske prasiče na svoj račun. Opozarjamo na tozadevni razglas med uradnimi vestmi današnje številke.

* * *

Pravila deželnih zavodov za plemenske prasiče.

§ 1.

Deželni zavodi za plemenske prasiče imajo namen v deželi vzgajati potrebne plemenske mrjase in svinje in preskrbovati z njimi zlasti deželne postaje za plemenske mrjase. Vsak tak zavod se imenuje „deželni zavod za plemenske prasiče“.

§ 2.

Deželni zavod za plemenske prasiče naj deluje redno z 10 plemenskimi svinjami in z enim mrjasem, in sicer tistega plemena, ki ga določi deželni odbor.

§ 3.

Lastništvo deželnega zavoda za plemenske prasiče poveri deželni odbor posestniku, ki je več prasičerejec, ki ima primerno posestvo, zdravstveno dobre in pravilno urejene svinjake, tekališča, kališča in, če mogoče, prasičje pašnike ali vsaj priliko za prasičjo pašo.

Kdor dobi deželni zavod za plemenske prasiče in nima vseh teh naprav, mora svinjak in vse drugo urediti po navodilih deželnega odbora.

§ 4.

Deželni odbor izroči deželnemu zavodu za plemenske prasiče določeno število plemenskih svinj v starosti 3—12 mesecev in mrjase iz priznane dobrih rej.

Svinje se dajo za polovično kupno ceno in preidejo v last posestnika zavoda takrat, ko poravna deželnemu odboru nanj pripadajoči del kupnine in morebitne druge stroške, kar mora storiti najkasneje tekom enega meseca po prejemu živali.

Mrjasec ostane last deželnega odbora, ki ga ob letu zamenja z drugim, da tako prepreči sorodstvo živali v zavodu.

Deželni odbor nosi tudi železniške prevozne stroške; druge stroške trpi lastnik zavoda.

Kakorhitro lastnik deželnega zavoda za plemenske prasiče podeljene mu živali sprejme, izgubi vsako pravico do ugovora zaradi njih kakovosti.

§ 5.

Lastnik deželnega zavoda za plemenske prasiče je dolžan s prirejo ali z dokupom enakih in enakovrednih plemenskih svinj vzdrževati predpisano število plemenskih živali.

Za potrebne mrjase naj se obrača na deželni odbor.

Na prošnjo lastnika takega zavoda mu more deželni odbor dati v teku časa za polovično ceno novih plemenskih svinj.

§ 6.

Lastnik deželnega zavoda za plemenske prasiče je dolžan ravnati se po predpisih umne prasičereje, voditi rodovnik, spuščalni zapisnik in druge, po deželnem odboru ukazane zapiske.

Dolžan je rabiti mrjasca le za svoje plemenske svinje. Sploh ne sme pustiti v zavod nobenega tujega prasiča.

Dolžan je dalje poročati deželnemu odboru pismeno vselej, kadar svinja stori ali nastopi bolezen splošno v svinjaku. Kadar bi se pojavila kužna bolezen, je dolžan obvestiti o tem deželni odbor brzojavno. Razume se samoobsebi, da mora o tem poročati tudi c. kr. okrajnemu glavarstvu, kakor določa zakon.

Za zapiske in poročila potrebne golice daje deželni odbor.

§ 7.

Plemenski prasiči se morajo po predpisih deželnega odbora zaznamovati s črkami in s števili in jih je treba redno dajati varstveno cepiti proti kužnim boleznim.

§ 8.

Prirejane plemenske prasiče mora lastnik deželnega zavoda za plemenske prasiče porabiti predvsem za popolnitev svojega zavoda. Deželni odbor pa si pridrži pravico kupiti vse za pleme sposobne okoli 8—12 tednov stare prasičke pravočasno za svoje namene po ceni, ki jo vsako leto in za vsak slučaj določi za kg žive teže. Ostali prasički so lastniku deželnega zavoda za plemenske prasiče na poljubno razpolago.

§ 9.

Pri oddaji po deželnem odboru nakupljenih plemenskih prasičkov se je ravnati po navodilih deželnega odbora.

§ 10.

Vse nastale škode nosi lastnik zavoda, in le v slučaju nezakriviljene nesreče povrne eventuelno deželni odbor po svoji previdnosti škodo delno iz deželnih sredstev.

§ 11.

Deželni zavod za plemenske prasiče je lastnik dolžan vzdrževati vsaj 6 let. Kdor pa pusti zavod pred to dobo, plača za vsako nedovršeno leto deželnemu odboru 100 K povračila.

§ 12.

Delovanje deželnih zavodov se vrši pod nadzorstvom deželnega odbora, ki izdaja vse predpise, ki se jim mora lastnik takega zavoda pokoriti.

§ 13.

Lastnik deželnega zavoda za plemenske prasiče se s podpisom na zaveznem pismu zaveže držati se vseh določeb teh pravil kakor tudi spolnovati vse sicer predpisane dolžnosti.

§ 14.

Če lastnik deželnega zavoda za plemenske prasiče ne spolnuje dolžnosti in predpisov ali se ne ravna po danih mu navodilih, in sicer navzlic opominom, mu more deželni odbor naložiti denarno globo do 50 K, in če bi to ne hasnilo, mu more deželni odbor zavod zapreti in od njega zahtevati povračilo vseh stroškov, ki jih je imel z ustanovitvijo zavoda.

Pravila deželnih postaj za plemenske prasiče.

§ 1.

Deželne postaje za plemenske prasiče imajo namen preskrbovati posamezne okraje in občine s plemenskimi prasiči, posebno deželne postaje za plemenske mrjase.

Vsaka taka postaja se imenuje „deželna postaja za plemenske prasiče.“

§ 2.

Vsaka postaja naj deluje redno z enim mrjasem in z 2—3 plemenskimi svinjami tistega plemena, ki ga določi deželni odbor.

§ 3.

Lastništvo postaje poveri deželni odbor posestniku, ki je večš prasičereje, ki ima dobro urejen, zračen, svetel in snažen svinjak, tekališče in kališče in, če mogoče, tudi prasičji pašnik ali vsaj priliko za prasičjo pašo.

Živinorejske in mlekarske zadruge in njih udje imajo prednost pred drugimi prasičerejci.

Kdor teh naprav nima, jih mora zvršiti po navodilih deželnega odbora. Za ureditev svinjaka more lastnik postaje dobiti podporo od deželnega odbora.

§ 4.

Deželni odbor izroči vsaki postaji za plemenske prasiče ob nje ustanovitvi določeno število plemenskih svinj od 3—12 mesecev in enega mrjasca za polovično nakupno ceno in povrne lastniku obenem železniške prevozne stroške.

Živali ostanejo last deželnega odbora, dokler lastnik postaje ne poravna nanj pripadajočega dela kupnine in morebitnih stroškov, kar je dolžan storiti najkasneje tekom 14 dni po prejemu živali.

Kakorhitro lastnik postaje podeljene mu živali sprejme, izgubi vsako pravico do ugovora zaradi njih kakovosti.

§ 5.

Lastnik postaje za plemenske prasiče je dolžan vzdrževati predpisano število plemenskih svinj, zakar mora skrbeti s prirejo ali z dokupom enakovrednih plemenskih živali.

Na prošnjo lastnika take postaje mu more deželni odbor dati v teku časa za polovično ceno novih plemenskih svinj.

Mrjasca mora lastnik postaje rediti, dokler mrjasec ostane za pleme sposoben, najmanj pa dve leti. Vsako tretje leto dobi od deželnega odbora po potrebi novega mrjasca.

§ 6.

Lastnik postaje je dolžan ravnati se po predpisih umne prasičereje, voditi rodovnik, spuškalni zapisnik in druge po deželnem odboru ukazane zapiske.

Mrjasca je lastnik postaje za plemenske prasiče dolžan spuščati v prvi vrsti na svoje plemenske svinje, sicer pa tudi na tuje, v kolikor mu to dopuščajo predpisi. Vendar pa ni pripuščeno spuščati mrjasca redno vsak dan ali celo po večkrat na dan. Povprečno se sme računati na mrjasca na leto okoli 40 svinj. Strogo prepovedano je spuščati ga na svinje, ki očitno niso zdrave.

Lastnik postaje je tudi dolžan pismeno poročati deželnemu odboru vselej, kadar kaka svinja stori ali nastopijo bolezní splošno v njegovem svinjaku. Kadar pa bi se pojavila kužna bolezen, je dolžan o tem obvestiti deželni odbor brzojavno. Razume se samoobsebi, da o tem mora poročati tudi c. kr. okrajnemu glavarstvu, kakor določa zakon.

Za zapiske in poročila potrebne goliče daje deželni odbor,

§ 7.

Plemenski prasiči se morajo po predpisih deželnega odbora zaznamovati s črkami in števili in se morajo redno dajati varstveno cepiti proti kužnim boleznim.

§ 8.

Prirejene plemenske prasičke mora lastnik postaje porabiti predvsem za popolnitev svoje postaje. Deželni odbor pa si pridrži pravico pokupiti vse za pleme sposobne okoli 8—12 tednov stare prasičke pravočasno za svoje namene po ceni, ki jo vsako leto in za vsak

slučaj določi za *kg* žive teže. Ostali prasički so lastniku postaje na poljubno razpolago.

§ 9.

Pri oddaji po deželnem odboru nakupljenih prasičkov se je ravnati po navodilih deželnega odbora.

§ 10.

Vse ostale škode nosi lastnik postaje sam, in le v slučaju nezakriviljene nesreče povrne eventuelno deželni odbor po svoji previdnosti škodo iz deželnih sredstev.

§ 11.

Postajo za plemenske prasiče mora vzdrževati lastnik vsaj 6 let. Kdor pa jo opusti pred to dobo, plača deželnemu odboru za vsako nedovršeno leto 50 K povračila.

§ 12.

Delovanje deželnih postaj za plemenske prasiče se vrši pod nadzorstvom deželnega odbora, ki izdaja vse predpise, ki se jim mora lastnik postaje pokoriti. Deželni odbor je upravičen poslati vsak čas svojega zastopnika, da pregleda delovanje postaje, vsled česar je lastnik postaje dolžan razkazati mu vse naprave, živali, zapiske i. t. d.

§ 13.

Lastnik deželne postaje za plemenske prasiče se s podpisom na zaveznem pismu zaveže držati se vseh določeb teh pravil kakor tudi spolnjevati vse sicer predpisane dolžnosti.

§ 14.

Če lastnik deželne postaje za plemenske prasiče ne spolnjuje dolžnosti ali se ne ravna po predpisih in navodilih deželnega odbora, in sicer navzlic opominom, mu more deželni odbor naložiti denarno globo do 50 K, in če bi to ne hasnilo, mu more deželni odbor postajo zapreti in mu odvzeti vse podeljene pravice ter zahtevati od njega povračilo vseh stroškov, ki jih je imel z ustanovitvijo postaje.

Pravila deželnih postaj za plemenske mrjasce.

§ 1.

Da se omogoči povzdiga prasičereje tudi v takih krajih, kjer ni postaj za plemenske prasiče, se ustanove postaje za plemenske mrjasce, ki imajo namen vzdrževati plemenske mrjasce, in se imenujejo „deželne postaje za plemenske mrjasce“.

§ 2.

Ta postaja naj deluje redoma z enim plemenskim mrjascem one pasme, ki jo določi deželni odbor.

§ 3.

Lastništvo take postaje poveri deželni odbor večšemu prasičerejcu, ki ima zračen, svetel in snažen svinjak, ograjen prostor za spuščanje mrjasca in tekališče. Prednost do takih postaj imajo udje živinorejskih zadrug.

§ 4.

Ob ustanovitvi postaje izroči nje lastniku deželni odbor plemenskega mrjasca za polovično nakupno ceno. Deželni odbor nosi tudi železniške prevozne stroške.

Najkasneje v 14 dneh po sprejemu mrjasca mora lastnik povrniti deželnemu odboru nanj pripadajoči del nakupnine in morebitne druge stroške. Dokler tega ne stori, ostane mrjasec last deželnega odbora.

Ko žival prevzame, izgubi vsako pravico do ugovora zaradi njene kakovosti.

§ 5.

Lastnik postaje mora imeti mrjasca za plemo vsaj dve leti, če pa ostane žival za plemo sposobna, tudi še tretje leto, odkar ga je začel rabiti za plemo.

Mrjasca mora spuščati proti navadni krajevni odškodnini na tuje svinje, v kolikor to določajo predpisi. Vendar ga ne sme spuščati redno vsak dan ali celo po večkrat na dan. Povprečno se sme računati na mrjasca na leto okoli 40 svinj. Strogo prepovedano pa je spuščati mrjasca na svinje, ki očitno niso zdrave.

§ 6.

Lastnik postaje mora voditi natančen spuščalni zapisnik. Kadar bi mrjasec postal za plemo nesposoben, kadar bi nevarno obolel ali poginil, kadar bi splošno nastopila bolezen v njegovih svinjelih, mora lastnik postaje to nemudoma naznaniti deželnemu odboru. Kadar pa se pojavi kužna bolezen pri njegovem mrjascu ali drugih njegovih prasičih, mora to javiti deželnemu odboru brzojavno. Razume se samoobsebi, da mora o tem poročati tudi c. kr. okr. glavarstvu, kakor določa zakon. Mrjasec se mora dati vsako leto in pravočasno varstveno cepiti proti kužnim boleznim.

Sploh mora lastnik postaje ravnati z mrjascem po načelih umne živinoreje in se mora strogo držati navodil, ki mu jih da deželni odbor sam ali po svojih odposlancih, ki jim je lastnik postaje dolžan razkazati vsak čas svoj svinjak, spuščalni zapisnik in morebitne druge zaukazane zapiske.

§ 7.

Po preteku dveh, oziroma treh let da deželni odbor po svojem preudarku lastniku postaje, ki se je točno držal vseh navodil, novega mrjasca pod istimi pogoji kakor ob ustanovitvi postaje. Ravnotako odloči deželni odbor, kadar bi mrjasec pred navedeno dobo postal za plemo nesposoben ali bi poginil brez krivde lastnika postaje.

Komur pa bi mrjasec postal za plemo nesposoben ali bi poginil po njegovi krivdi, mora povrniti deželnemu odboru vse stroške, ki jih je imela dežela z nakupom mrjasca.

§ 8.

S podpisom na zaveznem pismu se lastnik postaje za plemenske mrjasece zaveže točno držati se teh pravil in ukazov dež. odbora, ker bi mu ta sicer lahko vzel vsakršne pravice do take postaje.

Kokoši, ki svoja jajca jedo.

Lastnost nekterih kokoši, da jedo svoja jajca, je razvada, ki ima različne vzroke. Navadno se domneva, da kokošim primanjkuje potrebnega apna, ki ga rabijo za tvorjenje jajčnih lupin. To domnevanje bržkone ni dovolj verjetno, zlasti pri reji kokoši na deželi, kjer se živali morejo dovolj na prostem gibati. To domnevanje utegne imeti resnično podlago le pri reji v ograjenih in tesnih prostorih. V tem slučaju je zelo priporočeno kokošim dajati zdrobljenih kosti, ki se jim doda nekoliko zdrobljene krede in klajnega apna.

Nesenje jajec z mehko lupino tudi more kokoši privesti do te razvade.

Veliko večkrat je povod pojevanju jajec to, če se kokošim dajejo nezdrobljene in neposušene jajčne lupine, ker s takim ravnanjem pridejo kokoši na jajčni okus in potem prično svoja cela jajca kljuvati in jesti. Slaba gnezda, kjer se jajca večkrat stro, tudi morejo biti iz istega razloga povod.

Če ima kdo kokoš, ki je znana kot pojedalka jajec, potem ni porabna ne za kokljo in ne za nesenje jajec, temveč jo je najbolje dati pod nož in jo porabiti v kuhinji. Nemirne, bojazljive in z mrčesom okužene koklje lahko pobijejo nekaj nasajenih jajec in se potem navadijo jajca jesti.

Vsa doslej priporočena sredstva, ki naj kokoši odvadijo jesti jajca, so bolj ali manj neuspešna. Za take kokoši priporočajo pač posebne vrste gnezd, ki so morda dobra, vendar je vselej predpogoj, da se dobro pozna vsaka kokoš, ki jajca žre. Treba jo je vsako jutro obtipati ter potem osamljeno dejati na dotično gnezdo.

So tudi kokoši, ki ne jedo le svojih jajec, marveč druge kokoši kar naravnost iz njih gnezd prepode, da čimprej pridejo do jajec. Za take kokoši je najboljši nož.

Za najboljšo sredstvo, da se kokošim prepreči pojevanje jajec, so se izkazala temna gnezda in polaganje votlega jajca iz porcelana, kamor se vlije žličica žveplenega ogljika. Luknjica v jajcu se potem z mavcem dobro zadela, in če kokoš tako jajce kljuje, ji kmalu žvepleni ogljik zasmrdi, in ona odjenja od svojega početja.

Porezovati špico gornjega kljuna se ne priporoča.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 107. Kaj je početi, da kokoši ne pojedajo svojih jajec? Pri meni delajo to nektore kokoši in jajce takoj pojedjo, ko je izneseno. Kokošim dajem pozimi jajčne lupine, a to nič ne pomaga. (I. M. na J.)

Odgovor: Če kokoši jedo svoja iznesena jajca, je to sitna razvada, ki se težko odpravi in ima različne vzroke. Če se dajejo kokošim jajčne lupine, ki niso dovolj razdrobljene in ne dobro posušene, potem se kokoši celo navadijo jesti svoja jajca. Sicer pa berite tozadnji spis, ki je priobčen v današnji številki „Kmetovalca“.

Vprašanje 108. V katerem času je najbolje kokoši nasaditi in koliko stare kokoši so najboljše za valjenje? Ali je vseeno, če so nasajena jajca od starih ali od mladih kokoši? (I. M. na J.)

Odgovor: Valjenje je del spolnega življenja kokoši in se mora po možnosti tako urediti, kakor narava velewa. Spolno življenje se obudi spomladi in zato je najnaravnejši čas za nasajanje jajec od konca meseca marca do meseca maja. Kokoši so najboljše plemenske živali v drugem in tretjem letu, in zato je najbolje toliko stare kokoši rabiti za valjenje. Istotako so jajca pri dve- in triletnih kokoših najboljše oplojena, zato naj se za valjenje jemlje jajca od takih kokoši, ne pa od premladih ali prestarih. Dober uspeh se pa le tedaj doseže, če en petelin nima preveč kokoši, in še v tem slučaju nikdar niso vsa jajca oplojena.

Vprašanje 109. Kakšna krma je najboljša, da kokoši po njej dobro neso? (I. M. na J.)

Odgovor: Kokoši v prvi vrsti potrebujejo veliko rastlinske krme, bodisi zelenja ali zrnja, potrebujejo pa tudi živalske krme. O umnem krmljenju kokoši se ne more dati kratko navodilo, kajti to je precej obširno poglavje kokošje reje. Menjava krme je zelo važna. Najboljši uspehi se dosežejo s kmečko rejo kokoši. Pri tej reji se kokoš pase, pobira zelenje, zrne in razne črve ter hrošče, se vsled paše veliko giblje. Taka reja in tako krmljenje je najnaravnejše in najboljše. Uro prej, preden gredo kokoši spat, se jim še vrže nekaj zrnja, da se dositega najedo in da potem ne gredo s polnim želodcem spat. Kjer pa imajo kokoši le doma na dvorišču ali v ograjenih prostorih ter se tamkaj krmijo, se jim mora dajati najrazličnejša krma in med njo tudi živalska. Pri takem krmljenju je pokladanje drobno zdrobljenih kosti skoraj neobhodno potrebno.

Vprašanje 110. Če kokoši pozimi nimajo vode, ali jim zadostuje namesto nje tudi sneg? (I. M. na J.)

Odgovor: Kokoši morajo imeti vedno čisto pitno vodo, in sicer tudi pozimi; zato je zelo napačno, če so žejne kokoši prisiljene jesti sneg. Pozimi naj kokoši ne dobivajo ne primrzle in ne pregrohe vode. Najboljša je tako gorka voda, kakor prija konjem.

Vprašanje 111. Zakaj postane sadje piškavo? Ko začno jabolka najbolj zoreti, pa odpadajo in so vsa črviva? (J. Ž. v S.)

Odgovor: Sade postane črvivo od ličink, ki se izvale iz jajčec raznih mrčesov. Najbolj dela sadje piškavo, t. j. črvivo, ličinka od metulja, ki se imenuje jabolčni tončič. Če naj se sadje zdravo ohrani, se morajo vsi sadni škodljivci pridno zatirati. Dobro sredstvo v to svrhu je obrezovanje sadnega drevja z lovniimi pasovi, ki jih dobite s popisom vred pri drevesničarju Vincencu Hirschu v Celovcu.

Vprašanje 112. Ali res presajena drevesa prvo leto ne rasejo? Kdaj je najprimernejši čas presajati 3—4 letna sadna drevesa? (J. Ž. v S.)

Odgovor: Če se je presajeno drevo prijel, tedaj tudi rase. Drevo, ki po presaditvi ne rase, je odmrlo in prav gotovo drugo leto tudi ne bo pognalo. Naravno je, da je rast drevesa (debla in vej) na dolgost in debelost v prvem letu bolj ali manj neznatna, popolnoma prekinjena pa prav gotovo ni nikdar. Sadno drevje se presaja jeseni, ko je rast prenehala, in zgodaj spomladi, dokler drevje ni muzevno. Eni so za jesensko, drugi za spomladansko presajanje. Vobče je bržkone jesensko presajanje bolj priporočeno, zlasti v mrzli in težki zemlji.

Vprašanje 113. Sneg mi je polomil skoraj $\frac{1}{3}$ tri- do štiriletnega drevja. Ali naj to drevje precepim, ali naj ga vnovič vzgajam iz očes, ki jih je pa nekaj ostalo na zlahtnem lesu? (J. Ž. v S.)

Odgovor: Če je ostalo nekaj zlahtnega lesa z očesi, bi bilo bač neumestno, polomljeno drevje v drevesnici precepeljati, temveč se drevje prikrajša do prvega zdravega očesa na nepoškodovanem lesu in se najmočnejši poganjek porabi za mladiko voditeljico in se iz nje vzgaja deblo. Tako prikrajšano drevo je čisto enako kakor cepljeno ali okulirano, le rast poganjkov iz ostalih očes bo veliko močnejša. Zato je tako ravnanje, ne glede na prihranek dela, veliko pametnejše, kakor čisto nepotrebno precepljanje.

Vprašanje 114. Podložil sem 16 jajec, a se je več kakor polovica piščet zadušila, ker niso mogla lupine preključati. Kaj je temu vzrok in ali se da piščetom na kak način iz lupine pomagati? (J. Ž. v S.)

Odgovor: Piščeta, ki sama ne morejo iz lupine, so preslabotna in jim ne kaže umetno pomagati, kajti, če potem tudi živé, ostanejo vendar ničvredni slabiči. Vzrok bo pa kokoš, ki je slabo valila, bodisi da je kterikrat pustila, da so se jajca preveč shladila, da so se preveč izsušila itd., vsled česar tvoreči se živi plod v jajcu oslabi.

Vprašanje 115. V naši občini se veliko krav ne ubreji, zato nekteri gospodarji kravam podolgem čez hrbet prav močno privežejo kako desko, i. s. precej, ko jo priženo od bika domov, da se ne more napenjati in plod iz sebe vreči. Nekteri tudi navežejo na rep opeke, da ga krava ne more dvigniti. Ali ima to kaj pomena in ali ni le trpinčenje živali? (J. M. v S.)

Odgovor: Če se v Vaši občini veliko krav noče ubreji, more biti temu več vzrokov. Znano nam je, da je v ljubljanski okolici in tudi v Vaši občini precej razširjena kužna vnetost spolovil, in v tem slučaju nič ne pomagajo sredstva, ki jih navajate v svojem vprašanju. So pa res krave, ki se precej

po zaskočenju močno napenjajo, krive hrbet in vržejo iz sebe plod. V takem slučaju utegnejo pomagati navedena sredstva, in če so preskušena in imajo uspeh, zakaj bi se ne rabila. Namesto privezovanja deske na hrbet ali opeke na rep, zadostuje drgnjenje hrbta s kako palico toliko časa, da žival naredi raven hrbet in neha pritiskati. Tudi priporočajo položiti na križ mokre vreče. Navadno pa zadostuje, če se nemirne živali po zaskočenju nekaj časa okoli vodijo ter se jim potem v hlevu da kaka priljubljena krma, da se premotijo. Takim nemirnim kravam tudi priporočajo pred zaskočenjem dati liter z vodo pomešanega navadnega žganja.

Vprašanje 116. Kaj je vzrok, da je letos pri nas krompir skoraj neužit, da ne poganja kali in da je torej tudi za seme neporaben? Kje bi se dobil dober semenski krompir in po kaki ceni? (J. Ž. v D.)

Odgovor: Če naj bi Vam odgovorili na Vaše vprašanje, bi morali Vaš krompir videti in poznati vremenske razmere ter druge okoliščine, ki je lansko leto pri Vas krompir v njih rasel. V Belokrajini je bila lansko leto za krompir sploh slaba letina in tudi za Vas utegne veljati, kar je o tej zadevi pisal g. ravnatelj Rohrman v „Dolenjskih Novicah“. G. Rohrman pravi: Vzrok tiči v skrajno slabi letini, ki so jo imeli lansko leto pri krompirju. Suša meseca junija je pripomogla, da je nastopila krompirjeva plesen (peronospora) s tako silo, da se je krompirjevka na mah popalila. Kjer je krompir čvrsto rasel, tam je bil čez teden dni suh. Krompir je ostal zaraditega droban, nerazvit, in ko je bolezen prišla na gomolje, postal je tudi črn. Vsled poznejše moče se je krompir začel iznova obraščati in nanovo odganjati, ali to mu je vzelo zadnjo moč in zadnjo vrednost za seme. — Velika napaka v Belokrajini je tudi neprestana saditev vedno le doma pridelanega krompirja, zato je domač krompir zelo oslabil, malo rodi in ga razne bolezní močnejše prijemajo. Na vsak način morate v Belokrajini redno misliti na menjavo semena ter proti plesnobi krompir redno škropiti z modro galico kakor trto. Priporočamo Vam saditi krompir „Oneidovec“, ki se je pri nas povsod skazal za jako dobro vrsto in ki ga dobite na Gorenjskem v poljubnih množinah za seme. Naša družba oddaja „Oneidovca“ po cenah, ki so označene med družbenimi vestmi.

Vprašanje 117. Pri nas nekteri boljši konjerejci zelo čislajo krmilo „Molasin“ za konje. Vprašam, kaj je molasin? Kakšno krmilno vrednost ima, ali je res tako dobro krmilo za konje, kje se dobi in počem? (S. L. v Š.)

Odgovor: Pri izdelovanju cukra odpada neka cukrena voda, ki se imenuje melasa. Ker ima cukr redilno vrednost, zato se tudi melasa rabi za krmljenje, a le v bližini cukraren. kajti daleč jo voziti se ne izplača. Ker se v bližini cukraren ne more vselej vsa melasa za krmo porabiti, so jo skušali tako pretvoriti, da bi jo bilo mogoče tudi v oddaljene kraje s pridom razpošiljati. V to svrhu v najnovejšem času pomešajo melaso s šoto in zmes posuše. Taka posušena zmes je „Molasin“ in obstoji iz 20 % šote ter 80 % melase. Redilna snov v molasinu je pravzaprav le cukr, ki v živalskem telesu tvori predvsem toploto in moč in torej ni močno krmilo, ker ne vsebuje dušikovih snovi. Seveda se molasinu lahko pridenejo dušikove snovi in potem je redilnejši. Krmilna vrednost molasina je torej odvisna od njegove sestave, in če ga kupite, zahtevajte od prodajalca, da Vam pove kemijsko sestavo, ter zahtevajte, da prodajalec za sestavo jamči. Ne da se tajiti, da je „Molasin“ dobro in zdravo krmilo za konje, ki jim čestokrat prav zelo prija, vendar sam zase ni poraben, ker je premalo redilen. „Molasin“ dobite pri tvrdki „Molasin-Works Camillo Stein“ na Dunaju, II., Praterstrasse 54. Cene nam niso znane. Od tega, kako je molasin sestavljen in koliko Vas stane, je odvisno, če se Vam izplača „Molasin“ svojim konjem pokladati.

Vprašanje 118. Ktere vrste kokoši so najboljše jajčarice in kje se dobe zanesljiva jajca za valjenje? (A. G. v D.)

Odgovor: Za dobre jajčarice veljajo laške jerebičarice, bele italijanke z rožnatim grebenom, bele vejandotke, rumene orpingtenke itd. Pridno nesenje jajec pa ni le odvisno od plemena, ampak tudi od dotične živali same, kajti, kakor je med mlečnimi govejimi pasmami večina krav, ki niso najboljše mlekarice, tako se n. pr. nahajajo med laškimi jerebičaricami tudi kokoši, ki niso pridne. Najbolje je, z umno rejo in z dosledno odbiro plemenskih živali doma vzrediti si dobre jajčarice. Jajca za valjenje od laških jerebičaric dobite v Marijanišču v Ljubljani.

Vprašanje 119. Kdaj in kako je najbolje sejati različno gozdno seme, zlasti smrekovo, kako se ravna s sejalnimi gredami in kako se gnoje? (A. K. v S.)

Odgovor: Gozdno seme se navadno seje spomladi ter ga je dobro pomešati z minijem, da se ga tiči ne lotijo. Sejalne grede se morajo prav skrbno pripraviti, kakor zelenjadne grede na vrtu. Za gnojenje je prav dober hlevski gnoj, ki se seveda mora podkopati, še boljši je pa dober mešanec. Seme se prav plitvo pod zemljo spravi. Najbolje je, če se seme v vrstah preprosto poseje ter zakrije s tenko plastjo prsti, ki se po vrhu z rešetom pospe. Prav zelo je priporočeno posejano gredo po vrhu pognojiti s pepelom in s superfosfatom. Podrobnosti o pridelovanju gozdnih sadik najdete v knjigi „Navod za oskrbovanje malih gozdnih posestev“, ki jo zastopajo dobite pri gozdarskem društvu za Kranjsko in Primorsko v Ljubljani.

Vprašanje 120. Ali bi pri nas uspeval japonski mecesen (*larix leptolepis*), kajti iz semena domačega mecesna je silno težko vzgojiti kaj prida rastlin? (A. K. v S.)

Odgovor: Dosedanje izkušnje kažejo, da japonski mecesen pri nas celo bolje uspeva kakor domači in tudi je njegovo seme bolj kleno, zato so uspehi setve navadno boljši. Letos pa semena japonskega mecesna ne dobite, ker je lansko leto pridelok popolnoma odpovedal.

Vprašanje 121. Pri nas se je reja prasičev šele vpeljala in zato prasičereje še ne poznamo veliko. Jaz imam dve jorkširski svinji, ki sta bili ob plemenjenju sedem mesecev stari; sedaj sta sedem tednov breji. Sosedje mi pravijo, da jih moram prav slabo rediti, če ne, se preveč odebelita. Drugi zopet svetujejo breje svinje dobro krmiti. Kako naj krmim breje svinje? (A. Č. v H.)

Odgovor: Vaši svinji sta bili odločno prezgodaj obrejeni, kajti svinja bodi leto stara, kadar stori, dočim bosta Vaši svinji šele dobrih 10 mesecev stari. V tem slučaju se Vam lahko pripeti, da bosta svinji storili malo slabih pujskov in bosta imeli malo mleka. Breje svinje se sicer morajo zadosti krmiti, vendar ne s premočno krmo, kajti za plemenske svinje je vedno najboljša nekaka srednja rejenost. Če breja svinja dobiva premočno krmo, potem gotovo skoti samo bolehe in slabo razvite pujske. Premočno krmiljene svinje so tudi slabe dojilje, so pretežke, okorne in nerodne in zato mladičem nevarne. Pri svinjah privesnicah, ki še močno rasejo, se je pa istotako treba varovati preprazne ali nezadostne krme, ker tako krmljenje more škodovati materi in mladičem. Priporočamo Vam kupiti knjigo „Soseba Razumnika prasičereja“, ki jo dobite pri naši družbi za 1 K.

Vprašanje 122. Ali bi bilo dobro svinjam po porodu pokladati krmo, pomešano s kuhano ali ocvrto mastjo, tako-rekoč zabeljeno krmo? (A. Č. v H.)

Odgovor: Tolščoba v krmi je za doječo svinjo seveda dobra, vendar jo prasič le tedaj more porabiti, če je prav dobro zmešana s krmo. Beljenje krme z mastjo je neumestno in je potratno ravnanje, kajti v tem slučaju mast ni dovolj

s krmo pomešana in je žival ne more prebaviti. Pametneje je pokladati oljne tropine.

Vprašanje 123. Pri nas se je vpeljalo ogledovanje živine. Občinski odbor je nastavljal več oglednikov ter je določil štiri vinarje pristojbine za izdajo oglednega lista. Vprašam: Koliko se sme računati od ogledane živine, kdo mora plačati stroške za ogled in kakšno nalogo, oziroma odgovornost ima živinski oglednik? (J. P. v B.)

Odgovor: Vi v svojem vprašanju niste povedali, čemu pravzaprav gre, za živinski in mesni ogled, ali za zvedensko ogledovanje živali, preden se izda za njo živinski potni list. V obeh slučajih gre za občinsko pristojbino, ki jo občinski odbor v zmislu deželnega zakona z dne 3. decembra l. 1868. mora najprej v svoji seji skleniti in potem dobiti od deželnega odbora potrdilo sklepa. Za živinski in mesni ogled za vsako veliko klavno živino more občinski odbor skleniti občinsko pristojbino 30 do 60 vinarjev in za vsako majhno klavno živino 20 do 40 vinarjev. Občinska pristojbina za zvedensko ogledovanje vsake živali, preden se izda za njo živinski potni list, sme znašati 2 do 16 vin. Vsako pristojbino je vsekdar dolžan plačati lastnik živali. Ogledovalec klavne živine (mesogledec) ima dolžnost izreči, če je živina zdrava, oziroma njeno meso užitno, ter je odgovoren za svoj izrek. Tisti, ki zvedensko ogleda žival, preden izda za njo živinski potni list, je dolžan na podlagi ogleda vpisati v potni list, kar zakon veleva, in je odgovoren za vse označbe ogledane živine. Za živinski potni list sme občinska uprava od lastnika živine še posebej terjati 4 h; ta znesek je pa le plačilo za tiskovino in ni nikaka pristojbina.

Vprašanje 124. Ali res zelena galica uniči predenico na njivi in koliko močna mora biti raztopina galice v to svrhu? (J. R. v Š.)

Odgovor: Zelena galica (železni vitriol) je neki dobro sredstvo za uničevanje predenice. Okužena mesta se poskrope z 10% raztopino, ki predenico posmodi, a detelji in drugim rastlinam ne škoduje.

Vprašanje 125. Imam dve jako lepi čistokrvni pincgavski telici, ki sta dvojčici. Nekteri mi svetujejo naj jih ne redim, oziroma ne obdržim za plemo, ker so dvojčki baje navadno jalovi. Ali je res, da goveji dvojčki niso za plemo? (G. T. v Ž.)

Odgovor: Izkušnja uči, da goveji dvojčki, ki so različnega spola, niso za plemo in so navadno jalovi, dočim so dvojčki takrat za plemo sposobni, kadar so istega spola. Priporočamo Vam pa, da telici, ki sta dvojčici, le tedaj za plemo rabite, če nista le lepi, temveč tudi močno in krepko razviti.

Vprašanje 126. V novem železnem kotlu, kjer se kuha krma za prasiče, ostala krma počrni, kar menda prihaja od železa. Zato vprašam, če je v železnem kotlu ostala počrnela krma prasičem nezdrava? (M. M. v G.)

Odgovor: V železnem kotlu, če ni pocinjen in se ne osnaži dovolj po vsakokratni porabi, se po vrhu delajo soli železnega oksida, ki se spajajo s črnelo kislino, nahajajočo se v krmilih, v črnelovokislinski železni oksid, ki je črn in daje kuhani krmi črno barvo. Omenjena spojina zdravju prasičev ni škodljiva in zato smete brez bojazni počrnelo krmo pokladati prasičem.

Vprašanje 127. Veletržci s semenjem v Ljubljani ponujajo dve vrsti semena lucerne, in sicer domače ter rusko. Seme domače lucerne je na oko slabše, dočim je seme ruske lucerne lepše. Ali je ruska lucerna za setev pri nas priporočena? (F. P. T.)

Odgovor: Seme ruske lucerne, ki prihaja v zadnjem času, zlasti letos, v Avstrijo in tudi k nam, ni ruska lucerna temveč turkeštanska. Poskušnje so pokazale, da turkeštanska

lucerna za naše kraje odločno ni priporočena. C. kr. semenska postaja na Dunaju odločno svira pred njo, ker veliko slabše uspeva kakor domača, laška ali celo francoska.

Vprašanje 128. Kdaj se seje magdeburški radič za prasičjo krmo? (F. P. T.)

Odgovor: Radič se seje spomladi, i. s. tedaj, kadar se seje krmska pesa.

Vprašanje 129. Leta 1906. sem dobil od kmetijske družbe pet sadnih dreves, ki sem jih vsadil doma na vrtu, ki leži med hišami. Eno hruševno drevo in dve jablani sta cveteli takoj prvo leto, cvetje pa se je seveda posušilo. Od takrat ni cvetelo nobeno teh dreves; rasejo pa lepo in so sedaj že tako velika, da bi morala roditi, kakor vidim drugod drevje take velikosti. Od dveh vsajenih češpljevih dreves se eno razvija lepo, drugo slabše, a nobeno še doslej ni cvetelo. Prostor, kjer rasejo vsa ta drevesa, je bil poprej neobdelan in zaledinjen. Vrhnja plast zemlje je črna in 35 cm debela. Drevje je skoraj ves dan na solncu. **Zakaj drevesa ne cvetejo,** oziroma ne rode, in kaj naj počnem, da bodo rodila? (I. P. v S.)

Odgovor: Sadno drevje, ki rase šele štiri leta, pravilno še ne more roditi; izvzete so pri taki starosti le vrste, ki izredno zgodaj rode, n. pr. pri jablanah angleška zlata parmena. Za visokodebelno drevje je sploh bolje, če ne prične prezgodaj roditi. Če so talne in podnebne razmere dotičnim sadnim vrstam prikladne, prične sadno drevje šele takrat roditi, kadar pritisk soka ni več tako močan, da bi se iz očes tvorila lesna očesa, temveč cvetna. Kadar pri Vaših drevesih rast lesa oslabi, pa prične cveteti in roditi. Nekatere vrste sploh šele pozno rode. Če pa kako drevje navzlic zadostni starosti še vedno naprej poganja le v les in ne tvori cvetja, potem so vzrok razne okoliščine, zlasti neprimerna tla ali prerodovitna zemlja. Čim bolj se drevje porezuje, tem bolj se tvori les, in tako drevje ne cvete. Kadar ima drevje pravo obliko, takrat se mora s porezovanjem prenehati ter se odstranjujejo le nepotrebne veje. Češplja je glede zemlje in podnebja zelo izbirljiva ter bo bržkone pri Vas redkokdaj rodila. Preveč rastnemu drevju se poseka del korenin, potem ne more gnati tako močno v les in prične nadaljevati cvetje.

Vprašanje 130. Ali sta ivajnsčica in dusenec enainista vrsta jablan; če ne, v čem se razločujeta in kje se dobivajo zanesljivo prave vrste teh jablan (F. I. v G.)

Odgovor: Ivajnsčica (latinski: *malus praecox*) je druga vrsta divjih jablan kakor dusenec (latinski: *malus frutescens*), ki se botaniško v marsičem razločujeta, toda te razlike so za sadjarja brezpomembne, kajti obe vrsti služita za podlogo pri vzgoji pritičnih jablan. Obe vrsti dobite pri trdku W. Klenert v Gradcu.

Kmetijske novice.

Na gospodinjski šoli na Vrhniki priredi deželni odbor drugi gospodinjski tečaj, ki ima namen vzgajati kmečka dekleta v gospodinjstvu, šivanju, likanju, vrtnarstvu, rejli male živine itd. Pouk na tečaju je brezplačen, le za hrano se plačuje po 50 h na dan. Tečaj se prične dne 1. aprila t. l. in bo trajal do 15. marca 1911. Sprejelo se bo vanj do 40 kmečkih deklet, v prvi vrsti iz vrhniškega okraja. Pismene ali pa tudi nstne prošnje se sprejemajo do 20. t. m. pri vodstvu gospodinjske šole na Vrhniki, kjer se izvedo tudi nadaljne podrobnosti.

Vinogradniški in kletarski tečaj na Grmu. Kmetijska šola na Grmu priredi od 30. marca do 1. aprila tridnevni tečaj z naslednjim sporedom. V sredo, dne 30. marca. Od 9 do 11 dopoldne: Ravnanje z vinom.

Vpliv trgatve in kipenja na dobroto vina. Lastnosti in sestava vina. Od 2 do 4 popoldne. Ravnanje z zdravno in s pokvarjeno vinsko posodo. Ovinjenje novih sodov. Merjenje sodov. V četrtek, dne 31. marca. Od 9 do 11 dopoldne: Poraba in vrednost žvepla v kletarstvu. Pretakanje vina. Čiščenje vina. Precejanje vina. Od 2 do 4 popoldne: Lastnosti dobre vinske kleti. Oprava kleti. V petek, dne 1. aprila. Od 9 do 11 dopoldne: Napake in bolezni vina. Od 2 do 4 popoldne: Saditev trt in gnojenje vinogradov. Oddaljenim udeležencem plača ravnateljstvo stroške za pot, in sicer za železnice do Novega mesta in za hrano po 2 K na dan. Kdor se želi tečaja udeležiti, naj se prikladi po dopisnici ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu. —

Poročanje o stanju setev in o letini. V sporazumljenju z glavnimi kmetijskimi združbami in z drugimi prizadetimi činitelji je kmetijsko ministrstvo sklenilo, da dosedanje poročanje o stanju setev in o letini primerno preuredi ter to preuredbo izvede pred začetkom letošnje poročevalne dobe. — Bistvo te preuredbe je, da poročevalci o stanju setev in o letini kmetijskemu ministrstvu odslej vsakočasno stanja setev in domnevane letine ne bodo opisovali s popolnoma poljubno izbranimi besedami, ki imajo različen pomen, kakor so to doslej delali, ampak cenili bodo z natančno določenimi zaznamki v številih, glede petih glavnih pridelkov (pšenice, rži, ječmena, ovsa in koruze) se pa za poskušnjo nanovo vpeljejo stvarne cennitve. — Obenem je bilo sklenjeno, da se o sadjarstvu in o vinstvu odslej ne bo več poročalo v splošnih poročilih o stanju setev in o letini, marveč — enako kakor se to glede hmelja godi že več let — bodo to v posebnih poročilih opravljali poročevalci, v ta namen naprošeni. — Vse podrobnosti omenjene preuredbe so razvidne iz „Navodila poročevalcem o stanju setev in o letini c. kr. kmetijskemu ministrstvu“, ki ga kmetijsko ministrstvo v kratkem naravnost pošlje svojim poročevalcem, ki obsega vsa potrebna pojasnila, obrazce, vzorce in beležnice. — Golice za poročila bo kmetijsko ministrstvo naravnost in pravočasno pošiljalo poročevalcem. — Vsi gg. poročevalci kmetijskega ministrstva, ki mu poročajo o stanju setev in o letini, se prosijo, da bi s svojim priznanim strokovnim znanjem, kakor doslej, tudi v prihodnje radovoljno sodelovali v napominani poročevalni službi. Njena preuredba ni le razširjenje in spopolnitev te splošno koristne naprave, ampak obenem tudi namerava bistveno olajšati delo gg. poročevalcem.

Družbene vesti.

* P. n. gg. družbene ude še enkrat posebej opozarjamo:

1. na oddajo plemenskih bikov sive pasme in pinegavske pasme, kakor je razglašeno v današnji številki „Kmetovalca“;

2. na oddajo plemenskih prasičev velike bele angleške pasme (tozadevni razglas je v današnji številki „Kmetovalca“ med uradnimi vestmi);

3. na razglas zastran državnih podpor za zboljšanje govejih hlevov v l. 1910;

4. na oddajo amonijevega sulfata po znižani ceni za poskušnjo na travnikih, kakor je bilo razglašeno na prvem mestu 4. številke letošnjega „Kmetovalca“;

5. na oddajo mešanih umetnih gnojil za vinograde in za vrte, katerih poraba je popisana na strani 25. številke 3. letošnjega „Kmetovalca“;

6. na oddajo semenske zmesi detelj in trav z ozirom na tozadevno družbeno vest in daljši spis v 4. številki letošnjega „Kmetovalca“.

Sploh nujno prosimop. n. gg. družbene ude, naj redno zasledujejo v „Kmetovalcu“, ktere gospodarske potrebščine družba oddaja in pod kakšnimi pogoji, ter naj družbene pisarne spomladi, ko je treba izvršiti na tisoče naročil, ne mučijo z vprašanji glede teh potrebščin, ker je tako vse pojasnjeno v „Kmetovalcu“.

* **Vreče kupujemo!** C. kr. kmetijska družba kupi popolnoma dobre, cele ali vsaj dobro zakrpane vreče od Tomasove žlindre in od kalijeve soli ter od kajnita po 40 h kos, in sicer oddane v družbeno pisarno, torej voznine proste. Kdor take vreče, pošlje, mora sam voznino plačati. Vreče se pregledajo in se plačajo samo cele ali dobro zakrpane. Vreče od žlindre je na vsak način treba površno izprati in suhe poslati.

* **Plemenske prasiče** velike bele angleške pasme bo družba oddajala spomladi pod pogoji, ki so označeni v razglasu med uradnimi vestmi te številke.

* **Na oddajo čistokrvnih plemenskih bikov** meseca marca, oziroma to pomlad, opozarjamo vse živinorejce, ki naj se ozirajo na tozadevni razglas, priobčen med uradnimi vestmi današnje številke.

* **Nagrade za izboljšanje hlevov**, ki so zanje prosili lansko leto oni posestniki, ki so svoje goveje hleve izboljšali, bo c. kr. kmetijska družba mogla šle tedaj nakazati, ko se ji izplača tozadevna obljubljena državna podpora. Toliko v odgovor na vprašanja, ki prihajajo na družbo o tej zadevi.

* **Razglas glede državne podpore za izboljšanje hlevov** je priobčen med uradnimi vestmi današnje številke. Kakor je iz tega razglasa razvidno, naj vložijo tisti kmetovalci, ki se potegujejo za to podporo, svoje prošnje šele takrat, ko bodo svoj hlev resnično izboljšali. Oziralo se bo samo na prošnje, ki dojdejo nakasneje do 1. septembra t. l. glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani, vendar se nujno prosijo vsi tisti, ki izboljšanje poprej izvrše, da tudi prošnje pred tem rokom vložijo, in to zaradi tega, da bo dovolj časa izboljšane hleve poprej pregledati in potem na podlagi pregleda sestaviti poročilo na c. kr. kmetijsko ministrstvo, ker se mora podpora še v tem letu izplačati.

* **Pritličnega drevja vseh vrst c. kr. kmetijska družba kranjska letos ne bo mogla oddajati**, ne sprejema nanj naročil in javlja vsem, ki so tako drevje naročili, da ga ne dobe in so torej naročitve razveljavljene. Pri preiskovanju v družbeni drevesnici se je namreč pokazalo, da je skoraj vse pritlično drevje, ki je bilo določeno za letošnjo oddajo, sneg deloma polomil, deloma mu odkrehnil veje, da je za oddajo nesposobno. Na ta način je v družbeni drevesnici poškodovanih več tisoč pritličnih dreves: jabolk, hrušek, marelic in breskev. Škoda je vsled tega za družbo velika in družbi ne kaže, da bi za nadomestilo tako pritlično drevje drugje kupovala, kajti ne dobi ga nikjer izpod K 1-20 drevo, in sicer brez stroškov za vožnjo in za zavoj.

* **Sadno drevje za družbene ude**, ki ga je oddajala c. kr. kmetijska družba zadnjih pet let, je bilo večinoma in lansko leto vse kupljeno na Gorenjem Avstrijskem, kajti stara družbena drevesnica je popolnoma opešala, in v novi drevesnici drevje ni še doraslo. Sedaj je pa v novi družbeni drevesnici prvi (petletni) letnik dorasel in to pomlad bo družba zopet oddajala svoje, doma pridelano drevje. Drevje je zelo lepo in se sproti izkopava, da vsak naročnik dobi kolikor le mogoče sveže drevje. Pogoji o oddaji družbenega sadnega drevja so objavljeni v drugi številki „Kmetovalca“. Smatramo za dolžnost tole objaviti: Lansko leto meseca avgusta je šla čez družbeno novo drevesnico zelo močna toča, ki, hvala Bogu, ni naredila posebne škode;

listje je debela obvarovalo pred točo, le mladike so bile po toči nekoliko ranjene, a rane so se do jeseni popolnoma zacelile in se sedaj vidijo na njih deloma brazgotine teh zaceljenih ran. Naj te brazgotine nikogar ne motijo; v teku časa popolnoma izginejo, zlasti naj pa nihče ne misli, da so te brazgotine na mladikah od krvave uši, kajti te škodljivke nimamo v drevesnici.

* **Naročnikom.** V sedanjem času se nam z ozirom na spomladanska dela naročitve na kmetijske potrebščine tako silno množe, da nam jih nikakor ni mogoče takoj izvršiti. Vrhutega pa nam tvornice za gnojila vsled raznih zaprek ne morejo davno naročenih gnojil dosti hitro pošiljati. Nam samim je veliko do tega, da udom hitro postrežemo, in zato prosimo dotičnike, naj nekoliko potrpe, ker nam bo tekom par dni mogoče, vse naročitve po vrsti reševati.

Naročnikom na cele vagone Tomasove žlindre javljamo, da izvršujemo njih naročila iz tržaške zaloge, kjer je le še par vagonov 19 odstotne žlindre, ki je vagon (10.000 kg) stane na tržaškem kolodvoru 684.— K.

Pri naročbah v celih vagonih je pri 10.000 kg K 25.— popusta. Seveda mora železniško voznino iz Trsta do zadnje železniške postaje plačati naročnik sam.

Po novi pogodbi nam je dovoljeno, pošiljati žlindro tudi v istrsko Primorje, kar so nam tvornice dosedaj zabranjevale.

* **Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Tomasovo žlindro 19 % po 7 K 50 h 100 kg.

Rudninski superfosfat s 14 % v vodi raztopne fosforove kisline po 7 K 50 h 100 kg z vrečo vred. Pri naročilih v celih vagonih franko na vsako postajo. Svarimo pred nakupom superfosfata, ki je zaznamovan kot 12-14 odstoten, če ni primerno cenejši, kajti tak superfosfat je resnično le 12 odstoten in sme v razmerju z gorenjo ceno le K 6-36 veljati.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg.

Kajnit po 5 K 50 h 100 kg. Naročila na cele vagone se izvrše naravnost iz tvornic in se cena vsled zmanjšanja stroškov dokaj zniža.

Kalijevo sol po 12 K 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg zaračuna za 6 K 20 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnojil travnike s Tomasovo žlindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 40 % kalija in stane 12 K, dočim ima kajnit le 12 — 13 % kalija ter stane 5 K 50 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 4 K 50 h. Tudi to gnojilo pošljemo odjemalcem celih vagonov naravnost iz tvornic za ceno, ki je dosti nižja.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

Čilski soliter po 30 K 100 kg.

Amonijev sulfat po 30 K 100 kg. To dušičnato umetno gnojilo ima družba zopet v zalogi. To gnojilo je važno za gnojenje na njivah žitu, krompirju, ozimni itd., in sicer v zvezi s superfosfatom in s kalijevo soljo. Poraba amonijevega sulfata v vinogradih je zlasti važna in zato posebno priporočena. Opozarjamo na spis „Gnojenje z dušikom“ v 1. št., na spis „Dušičnata umetna gnojila“ v 2. št., na spisa „Gnojenje travnikov z umetnimi gnojili spomladi“ ter „Mešana gnojila in gnojenje vinogradov z umetnimi gnojili“, v 3. št., na spis „Gnojenje krompirju, zlasti z umetnimi gnojili, s posebnim ozirom na amonijev sulfat“ v 6. številki

in na spis „Gnojenje ozimini z amonijevim sulfatom“ v 18. številki lanskega „Kmetovalca“.

* **Glede gnojenja travnikov z amonijevim sulfatom** nujno opozarjamo ude c. kr. kmetijske družbe na spis, ki je priobčen na prvem mestu četrte številke, zlasti pa opozanjamo na oddajo tega gnojila po znižani ceni tistim kmetovalcem, ki hočejo delati z njim spomladaj poskušnje.

* **Vinogradniško gnojilo** (mešano umetno gnojilo za vinograde), ki ima 10 % v vodi raztopne fosforove kisline, 10 % žveplenokislega kalija in 4 % amonijevega dušika, oddaja družba po 15 K 50 h 100 kg z vrečo vred brez voznine. Pri naročitvah v celih vagonih je cena 15 K. — (Glej spis „Mešana umetna gnojila“ v 3. številki letošnjega „Kmetovalca“.)

* **Vrtno gnojilo** (mešano umetno gnojilo za zelenjad, cvetice in rastline v cvetličnikih), ki vsebuje 7 % v vodi raztopne fosforove kisline, 6 $\frac{2}{3}$ % čistega kalija (ne žveplenokislega!) in 6 $\frac{1}{3}$ % dušika (5 % amonijevega dušika in 1 $\frac{1}{3}$ % dušika solitrne kisline) oddaja družba v množinah 5—10 kg po 50 h, 10—25 kg po 40 h in v večjih množinah po 30 h kg z vrečo vred. (Glej spis „Mešana umetna gnojila“ v 3. številki letošnjega „Kmetovalca“.)

* **Modro galico** prične naša družba splošno oddajati konci aprila. Cene objavimo v eni prihodnjih števil. Družba ima pa že sedaj to blago v zalogi in naročnikom lahko takoj postreže.

* **Semenske zmesi detelj in trav** bo odslej imela c. kr. kmetijska družba v zalogi in jih bo s pomočjo državne podpore oddajala po znižani ceni. Semena bo družba na debelo kupila, odračunala bo vožnjo z Dunaja do Ljubljane ter bo pri nakupni ceni dala 20 do 25 % popusta. Opozarjamo na spis v današnji številki „Kmetovalca“ „Sestava in setev travnih in deteljnih zmesi“. Vsakdo, ki travna in deteljna semena naroči, naj sporoči, koliko posameznih semen kupi, ali pa naj naroči že narejeno zmes, a v tem slučaju mora pisati, kakšna je zemlja, ki jo misli obsejati, in kako velik je dotični prostor.

* **Deteljno seme** zajamčenopredenice čisto in potrjeno od kmetijsko-kemijskega preskušališča v Ljubljani, oddaja družba svojim udom z zavojem vred, in sicer seme domače stajerske ali črne detelje po 1 K 90 h, in seme lucerne ali nemške detelje po 2 K 40 h kilogram.

* **Severonemško seme krmske pese** dobivajo udje pri družbi po 1 K 90 h kilogram z zavojem vred, in sicer rdečo in rumeno mamutovko. Rumena ekendorfovka stane pa 2 K 40 h kg.

* **Glede oddaje semen** objavljamo, da veljajo gori označene cene z zavojem vred in s stroški za vozni list le pri naročitvah nad 5 kg. Pri naročitvah do 5 kg se posebej zaračunata zavoj in vozni list.

* **Semenski oves, in sicer „zlatorunec“** ima letos za spomladansko setev naša družba v zalogi. Zlatorunec je priznana dobra vrsta iz visoke, mrzle lege. Naročila ga je na Češkem in ga bo oddajala po 25 K 100 kg z vrečo vred. Blago je težko semensko in skrbno čiščeno. V zalogi bo le en vagon tega ovsa in bo mogoče postreči samo udom, ki ga pravočasno naroče.

* **Semenski krompir** bo družba oddajala, kakor običajno, spomladaj, in sicer svoj pridelek od izvirnih vrst „Oneidovec“ in „Zborovec“ po K 8—100 kg z vrečami vred in zgodnji „Turovan“ po K 12—100 kg istotako z vrečami vred. Krompir se oddaja le v vrečah po 50 kg, „Turovan“ pa tudi v manjših množinah. — Zgodnjega „Turovana“ je le omejena množina v zalogi in ga dobe po vrsti tisti, ki se zanj takoj zglase.

* **Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralnikove cevi po 12 K in trokarje po 5 K. Oboje služi,

da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, da je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

* **Lanenih tropin** tudi ta mesec ne bo lahko dobili. V slučaju, da jih kaj dobimo, jih bomo našim udom oddajali po dosednji ceni 20 K za 100 kg. Živinorejci, ki je njih živina navajena na krmljenje z močnimi krmili, naj pa medtem tega krmljenja nikar ne opuščajo, ampak naj pridno se-gajo po sezamovih tropinah.

* **Sezamove tropine**, fino zmlete, svetle, z zajamčeno vsebino 50 odstotkov proteina in maščobe, stanejo 17 K 100 kg in se dobivajo le v vrečah po 50 kg. Živinorejce opozarjamo na spis „Krmljenje z oljnimi tropinami“, ki je izšel v „Kmetovalcu“ in ki ga v obliki „Gospodarskih navodil“ na zahtevanje vsakomur brezplačno pošljemo. Sezamove tropine so navzlic večji redilni vrednosti zaradi tega toliko cenejše od lanenih tropin, ker se sedaj še ne zahtevajo tako splošno. Gotovo je, da se precēj podražé, kakor hitro jih ne bodo mogli več toliko izdelovati, kolikor jih bodo zahtevali; ta položaj utegne po splošni sodbi kmalu nastati. Družba je sezamove tropine kupila v zadostni množini in po ugodni ceni, tako da cene v prihodnjih mesecih še ne bo treba zvišati; priporočati pa je umnim gospodarjem, da si čimprej priskrbe vsaj toliko tropin, kolikor jih bodo čez zimo potrebovali. Večjim odjemalcem, posebno onim na Krasu, lahko pošljemo te tropine iz tržaške zaloge in jim jih računamo po 16 K 100 kg iz Trsta.

* **Klajno apno** oddaja družba v izvirnih vrečah, težkih 50 kg, po 22 h kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljatve na zunanost se še posebej zaračunata za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. — Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmi, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štipami za živino.

* **Živinsko sol** priskrbuje družba vsem tistim, ki ne morejo osebno v Ljubljano ali ki je v svoji bližini ne morejo kupiti, po 6 K 90 h 100 kg ali pa 3 K 60 h 50 kg. Živinska sol se oddaja le v vrečah po 50 kg. Le tista naročila na živinsko sol se izvršujejo, ki se zanja denarnaprej pošlje. V navedeni ceni so všteti izdatki za vozni list in stroški ob sprejemu denarja, ki se morajo plačevati v Ljubljani.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

R a z g l a s

o razdelitvi državnih podpor za zboljšanje govejih hlevov v l. 1910.

Z ozirom na dejstvo, da se je nadejati tudi za to leto državne podpore za primerna zboljšanja hlevov, razpisuje podpisani odbor razdelitev takih podpor za l. 1910.

Državna podpora za zboljšanje hlevov je namenjena tistim kmetovalcem, ki v zmislu tega razglasa zboljšajo svoje hleve do 1. septembra t. l.

Za podporo lahko prosijo kmetovalci iz vseh krajev naše dežele, vendar se bo v prvi vrsti oziralo na prosilce iz takih krajev, koder govedoreja kmetovalcu največ donša in kjer je za prospeh mlekarstva, za dobivanje brezhlbnega mleka nujno potrebno, da se hlevi zboljšajo, ki sedaj nikakor ne zadoščajo.

Za podpore vredna se bodo smatrala le ona zboljšanja domačih (ne planinskih) hlevov, če se hlevi, kjer se napravlja gnoj, ki niso tlakani niti nimajo odtokov, po zgledu drugih vzornih

hlevov, po dobrih načrtih ali po navodilu strokovnjakov, posebno kmetijskih potovalnih učiteljev in učiteljev na kmetijskih šolah, izpremene v tlakane hleve z vednim izkidovanjem in se gnojnice ter gnojnična jama naredita posebej, zunaj hleva.

Pri zboljšanju hleva je vsekako spolniti te pogoje:

1. Skrbeti je treba, da ima hlev dosti svetlobe in čist zrak, ki se doseže s primernimi prevetrovalnimi napravami, da imajo živali ugodno toplino, da je zadosti prostora in vedno popolnoma svažen. Živalsko stojišče se mora tako urediti, da se živali lahko izpuščajo na tekališče in napajališče in da ob času požara lahko pridejo na prosto. Pri ureditvi je treba skrbeti za telečje kože (tekališča) in za to, da se lahko donaja krma in stelja, goj pa lahko in hitro iz hleva spravlja.

2. Tlak se mora narediti nepredoren, kakor dopušča razmere, najboljše iz betona.

3. Stojišča morajo biti nepredorna, morajo toliko viseti ($2\frac{1}{2}$ —3 cm na m), da gnojnica odteka, in v hlevu mora biti jarek za gnojnico, da se neovirano odteka v gnojnično jamo zunaj hleva.

4. Jasli morajo biti toliko nizke, da mora goved iz njih s sklonjenim vratom jesti, ne pa da se morda mora še kvišku spenjati ali pri jedi z vratom drgniti ob sprednji rob jasl. Gare za seno, kamor se goved mora spenjati in vsled tega hrbet kriviti, niso umestne in torej niso priporočene.

5. Gnojnice, ki mora vsekako biti zunaj hleva, je lahko prosto ali pokrito. Gnojnične jame naj bodo nepredorne in naj imajo take priprave, da se gnojnica iz njih jemlje lahko in brez truda; vendar so pa tudi drugače narejene gnojnične jame dopustne, ki so v deželi navadne, da so le dobro narejene in nepredorne. Prošnje onih prosilcev, ki si priskrbe gnojnične sesalke ali druge primerne priprave za izpraznjevanje gnojničnih jam, potem gnojnične sode in razprševalnike, bodo imele prednost.

Prosilci za državno podporo, ki v tem letu zboljšajo svoje hleve, naj se zglase za podporo precej, ko bo hlev popravljen, in sicer z nekolikovanjo prošnjo, kjer je treba povedati, koliko glav živine prosilec navadno redi čez zimo.

Zboljšanje hlevov se mora zgotoviti vsaj do

1. septembra t. l.

ter se mora najkasneje do tega dne zboljšanje s prošnjo za podporo vred semkaj naznaniti. Kdor do tega časa zboljšanja ne izvrši in prošnje ne vloži, izgubi pravico do podpore.

Dovršena zboljšanja hlevov bodo potovalni učitelji pregledali, in na podlagi njih poročil bo glavni odbor stavil c. kr. kmetijskemu ministrstvu primerne nasvete, kako se naj nagrade razdele. Da bo mogoče hleve pravočasno pregledati, naj se zboljšanje precej po izvršitvi semkaj naznani in naj se nikar ne čaka na gori povedani skrajni rok.

Pri nasvetovanju se bo glavni odbor oziral na število prošelj, na obseg in način zboljšanj, na velikost stroškov, na to, ali je v dotičnem kraju mnogo ali malo zboljšanih hlevov, in pa seveda tudi na premoženjske razmere prosilcev.

V krajih, kjer se živina redno ne pase ali je sploh ni mogoče pasti, bodo imeli tisti prosilci prednost, ki narede na prostem tekališča, zlasti za mlado živino.

Dovoljene državne podpore se izplačajo konci l. 1910., a podpisani glavni odbor posameznim prosilcem nikakor ne more jamčiti, ali kaj dobodo in koliko dobodo.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, 15. marca 1910.

Razglas

o oddaji čistokrvnih plemenskih bikov, kupljenih z državno podporo.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske kupi meseca marca, oziroma to pomlad, z državno podporo, ki jo dovoli c. kr. kmetijsko ministristvo za pospeševanje govedoreje, nekoliko plemenskih bikov čistokrvnih pasem, ki so primerne za zboljševanje govedi na Kranjskem, in sicer:

a) bike sivkaste pasme (enobarvne, sivkaste ali rjavkaste barve), ki jih odda samo na Dolenjsko in na Notranjsko, in b) bike pingavske pasme (temnordeče lisaste), ki jih odda samo na Gorenjsko.

Vsak prosilec naj se zglasi le za bika tiste pasme, ki je dotični pokrajini primerna, oziroma kjer je že vpeljana. V prošnji je treba jasno povedati, za katere pasme bika prosilec prosi. Na prošnje za bike tistih pasem, ki niso primerne prosilčevi pokrajini, se kratkoma ne bo oziralo.

Prošnje je vložiti

do 1. aprila t. l.

pri glavnem odboru c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

Založba c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Vsak prosilec za bika mora v prošnji naznaniti, oziroma zavezati se:

1. da je pripravljen bika sprejeti ob pravem času na oni postaji, ki bo določena, in sicer tistega bika, ki ga določi odbor; 2. da plača ob sprejemu bika polovico tistih stroškov, ki jih je podpisani odbor imel zanj pri nakupu, in 3. da podpiše zavezno pismo, da se zaveže imeti prejetega bika dve leti za pleme in, če ga iz ktereakoli nezadostnega vzroka z dovoljenjem podpisanega odbora proda, povrniti po 20 K za vsak mesec, kar ga pred časom odda.

Živinorejec, ki bo imel prejetega bika čez dve leti za pleme, in sicer najmanj štiri mesece dalje, dobode 40 K in za vsak nadaljnji mesec po 10 K nagrade.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, 28. februarja 1910.

Razglas

o oddaji plemenskih prasičkov jorširske (velike bele angleške) pasme.

Podpisani odbor bo oddajal, kakor doslej, plemenske mladice jorširskega prasičjega plemena pod nastopnimi pogoji: 1. Prasički se oddajajo po 10 in tudi več tednov stari, in sicer kakršne starosti se dobe.

2. Cene prasičkom so za polovico nižje kakor jih plačuje družba.

3. Oddajajo se ali sami mrjaščeki ali pa svinjica z mrjaščekom vred.

4. Kdor prasiče dobi, se mora pismeno zavezati:

a) da jih obdrži za pleme, dokler bodo sposobni; b) da naznani odboru, kadar jih neha imeti za pleme; c) da bo pripuščal mrjasca tudi svinjam drugih gospodarjev.

Došle prošnje bo odbor reševal povrsti, kakor bodo dohajale, in sicer vselej takrat, kadar dobi takih plemenskih prasičkov, ki pa seveda niso vedno v zadostnem številu na razpolaganje.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, 15. marca 1910.

Vabilo

k občnemu zboru podružnice c. kr. kmetijske družbe kranjske na Premu, ki bo v nedeljo, 20. t. m. popoldne ob 2 pri „Klobučarju“ v Bitinjah.

Na dnevnem redu je poročilo o podružničnem delovanju in kmetijsko predavanje družbenega ravnatelja gosp. Gustava Pirca iz Ljubljane.

M. Škrjanc s. r., podružnični načelnik.

Vabilo

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Borovnici, ki bo dne 20. marca 1910 ob treh popoldne v šolskem poslopju.

S P O R E D:

1. Poročilo o delovanju podružnice.

2. Poročilo o računih.

3. Volitev novega odbora.

4. Slučajnosti.

Opomnja. Če ob zgoraj določenem času ne pride zadosti udov, se bo občni zbor vršil pol ure pozneje z istim sporedom, ne glede na število navzočih.

Borovnica, 5. marca 1910.

Iv. Majeron, načelnik.

Občni zbor

kmetijske podružnice za Poljansko dolino se bo vršil sv. Jožefa dan z istim sporedom in na isti način, kakor je bilo določeno prvokrat, ko se vsled prevelikega snega občni zbor ni mogel vršiti.

V Gorenji vasi, dne 9. marca 1910.

Pipan, načelnik.

Tisk J. Blasnika naslednikov v Ljubljani.